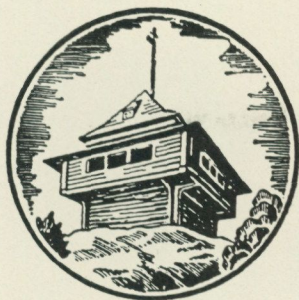

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1959**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1959

Redaktion:

GÖSTA BERG · BENGT BENGTTSSON

Redaktör: Bengt Bengtsson

*Omslagsbilden återger en bägare av rubinglas,
som tillhört generalen friherre Anders Wennerstedt på Skogaholm.
Se Marshall Lagerquists uppsats, s. 131.*

Tryckt hos Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1959

Djuptrycksplanser från Nordisk Rotogravyr

ETT SKRIVBORD FRÅN 1700-TALETS FÖRRA DEL

av Jan Brunius

"Knee-hole writing-table" är engelsmännens träffande beteckning på den skrivbordstyp som det härintill avbildade nyförvärvet representerar. Genom att mittpartiet har dragits tillbaka lämnas plats för den skrivandes knän, som på alla sidor är omgivna av draglådor, så även i mitten, där en liten dörr döljer sex smålådor ordnade i tre horisontella rader.

Materialet är valnöt med rotfaner på de stora ytorna — skivan, sidostyckena, lådfasaderna och även på benen, som inte är massiva utan likaledes fanerade. Rotfanerets oroliga mönstring är konsekvent avgränsad av "lister" i vanlig valnöt i en något mörkare nyans. Slutligen är fötterna i hoptryckt kulform och benens avslutning nedåt gjorda av svartfärgat trä. Alla lådor är tillverkade av ek, medan blindträet i övrigt består av furu, vilket kan betyda att skrivbordet är förfärdigat inom landet.

Nyckelskyltarna av förgylld brons har formen av symmetriskt lagda akantusblad; formen är ovanlig men kan stilistiskt föras till övergången mellan barock och régence. Typiska för den senare periodens möbelbeslag är däremot dragringarna till de sex smålådorna i det indragna mittpartiet: små tunna mässingsringar fästade i centrum av en liten bladrosett.

Skrivbordstypens hemland är Frankrike, där den ofta förekommer utförd i Boulleteknik med inläggningar i sköldpadd och mässing. Även i England är typen företrädd, bl. a. av ett bord från 1690-talet med rik utsmyckning i inlagt trä och med en hurts med smålådor ovanpå bordsskivan; det tillverkades av Londonebenisten Gerreit Jensen för William III.

I England var bord, speciellt avsedda för skrivgöromål, vid denna tid en relativt nymodig sak; tidigare hade man använt sig av små, ofta bärbara pulpeter med sluttande lock. På kontinenten där man redan på 1500-talet hade haft verkliga skrivbord, utbildades under 1600-talet den här behandlade skrivbordstypen med indraget mittparti. Ur den variant av typen, som hade en hurts

Skrivbord av valnöt, troligen av svensk tillverkning från 1700-talets förra del. Testamentarisk gåva av fru Olga Schönmeyr, f. Braunerhielm.

med smålådor vid bordsskivans bakre kant och ibland också diverse klaffar som fälldes ut när man skrev, utvecklades under 1700-talet skrivbyrån med snedklaff, medan Nordiska museets nyförvärv är föregångare till det "rena" skrivbordet med lådor i sargen och ofta även hurtsar vid sidorna, vilket i olika former lever kvar in i vår tid.

*

Skrivbordet är en testamentarisk gåva till Nordiska museet av fru Olga Schönmeyr, f. Braunerhielm. Enligt en i mittlådan fästad lapp har bordet tillhört inventarierna på det sörmländska godset Sandemar, en av de gårdar som fru Schönmeyrs far i egenkap av fideikommissarie varit innehavare av.

Litteratur:

Ralph Edwards and Margaret Jourdain, *Georgian Cabinet-Makers*, London 1944.

G. F. Laking, *Windsor Collection*, London 1905.

Percy Macquoid & Ralph Edwards, *The Dictionary of English Furniture*, London and New York 1927.

F. J. B. Watson, *Furniture (Wallace Collection Catalogues)*, London 1956.